

EL PLA

DE BORRIANA

Foto: OPG

Falles 2021

EDITA:

Magnífic Ajuntament de Borriana

Directora:

Maria Josep Safont

Regidor delegat:

Joan Ramon Monferrer Daudí

Coordina:

- Isabela Sales

- Regidora delegada de Falles y presidenta de la Junta Local Fallera, Sara Molina

- Junta Local Fallera de Borriana

Fotos:

Oscar Peris

REVISIÓ:

Aviva Borriana. Agència de Promoció del Valencià

Adreça:

Magnífic Ajuntament de Borriana
Plaça Major, 1 · 12530 BORRIANA

IMPRIMEIX I MAQUETA:

D. Legal - CS-477-1979

Edicions MIC
Tel. 961 347 474
www.editorialmic.com

EL BIM "EL PLA" és una publicació gratuïta que els ciutadans podran trobar periòdicament a les oficines municipals. Si el lector troba qualsevol deficiència en la distribució o en l'adquisició de la publicació, es prega fer el corresponent suggeriment a la redacció per poder oferir un millor servei d'informació. El Butlletí no comparteix necessàriament les idees expressades als articles signats.

ANUNCIE'S EN EL BIM

(Tarifa per inserció)

1 mòdul	30 euros
2 mòduls	60 euros
1/2 pàgina	120 euros
1 pàgina	240 euros
Contraportada	300 euros
més 21% d'IVA	

Tirada: 3.500 exemplars

Sumari BIM Especial Falles 2021

Pàgina 3 Salutació de l'Alcaldessa de Borriana

Pàgina 4 Programa d'Actes, Falles 2021

Pàgina 5 Salutació de la Regidora de Falles

Pàgina 6 Entrevista a Elena Pastor, Reina Fallera 2020-2021

Pàgina 8 Entrevista a Júlia López, Reina Fallera Infantil 2020-2021

Pàgina 10 Esbossos Falles 2021

Pàgina 12 Esbossos Falles Infantils 2021

Pàgina 14 Borriana lliurà a José Pascual Ibáñez «Pepet» el títol de Fill Predilecte

Pàgina 18 Plànol faller de Borriana

Pàgina 20 Quino Puig Safont. Crític, guionista, faller i enamorat de Borriana

Pàgina 22 Homenatge poètic a la Reina Fallera Infantil

Pàgina 23 Exposició de la història dels llibrets i premis de llibret 2020

Pàgina 25 Un dia de Sant Josep i l'ofrena marcats per la pandèmia

Pàgina 28 Les Creus de Maig anuncien les falles d'octubre

Pàgina 30 La imposició de bandes, primer acte oficial de les falles 2021

Pàgina 33 El renaixement de les falles al llarg de la història

Juan Guerola, autor del cartell de falles 2020, fa una reinterpretació del mateix cartell per a 2021

L'artista Juan Guerola, guanyador del concurs del cartell de falles per a 2020 ha volgut fer una reinterpretació del mateix cartell per a anunciar les festes falleres de 2021. Segons ha manifestat el jove artista al BIM «la imatge del cartell de 2020, representava 'la Nit del foc', d'alguna forma m'agradaria mostrar en aquest 2021 que seguim sent el mateix que érem, però ara tenim més llum que mai, tornem amb el mateix esperit (encara que tinguem restriccions), amb aquest fil conductor he intentat donar-li més color al cartell, deixar el negre i la foscor del 2020 per a buscar el blanc del 2021. Pense que pot ser molt positiu per a les Falles de Borriana, un fil que podem llançar des d'un simple cartell i que pot ser el començament de la nova normalitat».

Maria Josep Safont, alcaldessa de Borriana

Quan he hagut d'escriure un text sobre falles en aquests anys que porte a l'Alcaldia sempre ho he fet des de la felicitat d'anunciar unes festes que la gent de la nostra ciutat porta ben endins del cor. Amb l'alegria i la felicitat pròpia del món faller. Amb ganes d'iniciar la setmana fallera, com a colofó de l'any faller, amb la millor predisposició.

Enguany resulta molt difícil parlar de falles tenint en compte tot el que hem viscut al llarg d'aquests mesos, concretament des del 10 de març de 2020, dia en què va començar tot. Aquell dia el món, també el món faller, es va paraitzar.

Però ara, a pesar que no estiga acostant-se la primavera, a pesar que les celebracions de qualsevol classe hagen desaparegut, a pesar del temps perdut al costat dels nostres que mai es podrà recuperar, a pesar d'aquest malson... les falles havien de tornar.

Hem d'iniciar uns dies d'activitats que, tot i les adaptacions necessàries per la situació sanitària, portaran a la memòria dels més majors les antigues tradicions que sortosament continuen ben presents entre la gent més jove.

Els fallers i les falleres de Borriana i tot el que envolta la nostra festa, música, vestits, monuments, traques i coets, crítica satírica, fotografies, flors, pentinats... havien de tornar als nostres carrers.

El 9 d'octubre és una data ben significativa per tot el que simbolitza. Amb la celebració de la data en què el rei Jaume I va entrar a la ciutat de València l'any 1238 es recorda que al segle XIII s'obria un camí que configuraria l'inici del nostre poble, el poble valencià.

La Borriana enguany simbolitzarem en les mateixes dates d'octubre el renaixement de l'esperit faller que també ens uneix com a poble.

El càlid ambient de germanor que impregna totes les activitats falleres farà que les nostres falles, a pesar de tot, siguen inoblidables.

Des de la prudència, des del respecte i des de la convivència les Falles de Borriana han tornat.

Perquè s'ha de mirar cap al futur, recordant que les falles a més de festa són cultura, activitat econòmica i anys d'història, i per això estem obligats a mantenir ben encesa la seua flama.

Borriana demostra, una vegada més, que cremant els monuments que simbolitzen la desaparició de tot el que és negatiu i el renaixement d'un futur ple d'esperança, estem donant un pas endavant per Borriana.

Les nostres Reines, Elena i Julia, les nostres falleres i fallers i tota la gent de la nostra ciutat es mereixen aquest esforç col·lectiu.

Des del sentiment faller vull manifestar una vegada més que Borriana no seria la mateixa sense les falles, però les falles tampoc serien les mateixes sense Borriana.

Visquen les Falles!

Visca sant Josep!

Visca Borriana!◆

Programa d'actes, Falles 2021

DIUMENGE 26 DE SETEMBRE

19.00 hores Anunci de la festa

Les Reines Falleres, Corts d'Honor i Dames de la Ciutat recorreran els diferents sectors de les falles, en els quals aniran sumant-se les comissions falleres per a acabar a l'Ajuntament, on s'anunciarà l'inici oficial de les Falles 2021.

DIVENDRES 8 D'OCTUBRE

18.00 hores Visita oficial a la plantà

Les Reines Falleres, Corts d'Honor i Dames de la Ciutat visitaran cada emplaçament en què les 19 comissions de la ciutat planten falla.

DISSABTE 9 D'OCTUBRE

17.00 hores Lectura de l'acta dels premis a les falles 2020/2021

En directe per diferents mitjans de comunicació s'anunciaran els premis a les falles.

18.30 hores Lliurament per part de les Reines Falleres dels banderins acreditatius dels premis a la plaça Major

A continuació, les Reines Falleres, Corts d'Honor i Dames de la Ciutat visitaran les falles guanyadores del primer premi de la Secció Especial.

DIUMENGE 10 D'OCTUBRE

12.00 hores Visita oficial a les falles

Les Reines Falleres, Corts d'Honor i Dames de la Ciutat visitaran dos sectors de la nostra ciutat i acompanyades per les falleres i fallers del sector desfilaran fins a la mascletà.

14.00 hores Mascletà des de la plaça de l'Hereu

17.00 hores Visita de les Reines Falleres, Corts d'Honor i Dames de la Ciutat a les diferents comissions falleres en les quals rebran el títol de «Falleres d'Honor»

OPINAJOVE

De 17h a 20h Activitats de dinamització i de debats a la plaça Rafael Martí de Vicianà (antiga placeta de les Gallines) per a promoure la participació de la joventut i analitzar les necessitats de la gent jove. Organitza el Consell de la Joventut de Borriana

DILLUNS 11 D'OCTUBRE

12.00 hores Visita Oficial a les falles

Les Reines Falleres, Corts d'Honor i Dames de la Ciutat visitaran dos sectors de la nostra ciutat i acompanyades per les falleres i fallers del sector desfilaran fins a la mascletà.

14.00 hores Mascletà des de la plaça de l'Hereu

17.00 hores Visita de les Reines Falleres, Corts d'Honor i Dames de la Ciutat a les diferents comissions falleres en les quals rebran el títol de «Falleres d'Honor»

21.00 hores Nit del foc

Des de l'Ajuntament es dispararà una palmera i, a continuació, des de cada emplaçament de falla es dispararà un castell de focs simultani.

DILLUNS 12 D'OCTUBRE

10.30 hores Tradicional Ofrena de flors a la patrona de Borriana, la Mare de Déu de la Misericòrdia, que eixirà des del col·legi Salesià i culminarà en el tapís instal·lat a la plaça Major

En acabar l'Ofrena Mascletà des de la plaça de l'Hereu

20.00 hores Cremà de les falles infantils

22.00 hores Cremà de les falles

Sara Molina, regidora de Falles

Des d'aquestes pàgines del Butlletí especial de Falles vull donar la benvinguda a les falles 2021.

Enguany més que mai seran benvingudes, tot i que seran unes falles inusuals, en una data que no és l'habitual, però unes falles esperades i especials.

Els fallers hem estat esperant pacientment vore al carrer els nostres monuments, sentir l'olor de la pólvora, escoltar la melodia d'un tabal i una dolçaina o d'una banda de música, vore desfilar les nostres falleres lluint el laboriós vestit regional, la indumentària més rica i bella que existeix, i, molt especialment, ofrenar el nostre ram a la Mare de Déu dels borrianencs, la Mare de Déu de la Misericòrdia. I estem molt a prop de fer-ho possible, despertarem del nostre somni i el farem realitat.

Les falles del 2021 seran el principi de totes les falles que vindran, perquè és necessari tancar un capítol, és necessari cremar aquells monuments que mai van vore el carrer i que van estar tan a prop. És necessari renovar il·lusions en les nostres comissions, és necessari que les nostres falleres visquen les seues falles, aquelles que una maleïda pandèmia els les van arrebassar.

Les falles del 2021 seran la llavor de les que vindran, les del 2022, 2023... i només per això era necessari celebrar-les.

Des d'ací vull donar les gràcies a aquells que pacientment han esperat i han treballat perquè tot torne a començar, a aquells treballs vinculats directament o indirectament a la festa, als fallers a qui mai els agraiem prou l'esforç perquè l'esperit faller es mantinga viu i especialment a Elena i Julia, Corts d'honor i a cadascuna de les falleres de la ciutat, ja que en tot el temps que ha passat no han perdut la il·lusió.

Borriana ha demostrat una vegada més que és fallera i no deixarà morir una festa que és probablement el nostre millor llegat, per això tots junts hem de lluitar perquè siga així i celebrar amb prudència i amb sentit comú aquestes falles que comencen ara, tots junts farem història.

Per tots ells, tant la corporació municipal com el meu equip de Junta Local

Fallera, ens esforçarem per esborrar de la memòria que les falles del 2021 seran unes falles atípiques i les recordarem per sempre com a especials, perquè estic segura que així ho seran.

Visquen més que mai les falles!

Visca més que mai Borriana! ♦

Elena Pastor: Gràcies Borriana per fer realitat les Falles de 2021

Han passat quasi dos anys des que Elena Pastor Manzano ens va concedir la seua entrevista per al llibre faller oficial de 2020. El que mai pensava la reina és que passat tot eixe temps hagués de tornar a respondre les nostres preguntes perquè la culminació del seu regnat encara no ha arribat.

Elena és conscient, igual que ho som la majoria, que el seu període com a màxima representant de la festa fallera passarà a la història per molts motius. El primer, lògicament, serà per la seua duració, però el més important, sens dubte, serà pel fet d'haver estat marcat per una pandèmia mundial que ha portat la festa a una paràlisi obligada com no es recordava des de feia vora 80 anys i de la qual encara estem recuperant-nos. Per això, quan li preguntem si considera necessari plantar les falles al més d'octubre, fora de les dates tradicionals, la reina respon que «sí, per suposat, és necessari que la festa seguisca endavant, hi ha molts sectors que mou el món de les Falles que s'han sentit afectats per aquesta pandèmia i

entre tots hem de fer que aquesta festa seguisca endavant». No obstant això, el primer que se li passa pel cap és també un missatge de prudència, «Tenim moltíssimes ganes de celebrar per fi les falles però no hem d'oblidar que estem en una pandèmia mundial, per això demane al món faller i a la població en general responsabilitat i prudència. Les falles del 2021 han de ser el camí de totes les que vindran, per això hem de ser més prudents que mai».

Quan arribe el dia 8 d'octubre i Borriana torne a vore falles plantades pels carrers, farà quasi 1.000 dies que ho varen fer per última vegada. Un lapse de temps massa llarg que fa que la Reina Fallera llance un missatge d'ànim a tots els representants de la festa «Anime a tots els fallers i les falleres tant de Borriana com de fora que recorden la il·lusió de les Falles i el comboi que comporta tota la festa. Col·laborem entre tots, perquè tot seguisca endavant i encara que aquesta setmana de falles serà atípica, fem-la entre tots i totes especial, perquè l'esforç de tots els fallers ha sigut molt gran per a acon-

seguir-ho». I és que Elena considera que tot aquest temps passat ha sigut com un breu descans que no ens ha de fer perdre les ganes de treballar per la festa, ja que hem aconseguit, després de molts anys d'història i esforços que les falles de Borriana siguen un referent dins del panorama festiu valencià a més d'un gran patrimoni de la nostra ciutat. No són estranys aquests sentiments en la reina tenint en compte que és fallera des de ben menuda i sempre ha viscut al caliu de la falla, per eixe motiu quan li preguntem què diria a la gent de Borriana perquè s'aprove a les falles és clara en la resposta:

«Jo sempre dic que qui entra en una falla ja no pot eixir, la falla enganxa, i anime a tots que ho intenten, que ho proven. Borriana, ara més que mai, necessita les falles i les falles, els fallers».

Poder culminar el seu regnat és una aspiració per a ella i alhora un deute que el món de la falla té amb la Reina Fallera. La interrupció va ser tan abrupta i d'unes conseqüències tan doloroses que una vegada normalitzada la

situació és de justícia posar digne colofó a la història. Elena Pastor espera amb moltíssimes ganes i amb il·lusió tota la setmana gran d'aquestes falles d'octubre, però, sens dubte, l'acte que més ganes té de viure és l'Ofrena. Generalment, és prou comú en la majoria de reines falleres destacar el dia de l'ofrena, però en el cas d'Elena, la d'enguany serà més especial, si és possible, per totes les circumstàncies viscudes. Val a dir també que no serà la seua primera ofrena, ja que juntament a l'ofrena íntima que es va celebrar el dia de Sant Josep, la reina va poder viure també d'una manera excepcional l'ofrena de les falles de València, ja que com ella mateix destaca «Va ser un privilegi que enguany Borriana pogués eixir a l'ofrena de València, va ser un acte molt emotiu, del qual em recordaré tota la vida pel moment tant especial que vaig viure.» Acompanyada sempre per la seua Cort d'Honor i Dames de la Ciutat, unes joves de les quals Elena se sent molt orgullosa i amb les quals va connectar des del primer moment. Junes han viscut cada moment del seu regnat i no dubta en qualificar-les com «les millors companyes en aquesta aventura» ja que, fins i tot, el fet que vingués la pandèmia i ho paralizara tot va fer que s'estretiren els llaços fins al punt de convertir-se en una família: «Elles són la meua família fallera i amb totes les seues respectives famílies m'han fet sentir que no estic sola en aquest camí.»

N'han sigut moltes, les persones que sempre han fet costat a la Reina i ella està molt agraïda a tots i a totes, per això li preguntem si vol fer alguna menció especial i no ho dubta gens: «M'encantaria donar les gràcies a tota la gent que ha estat al meu costat, per ajudar-me a continuar en aquest any tant difícil. En primer lloc, vull donar les gràcies a Sara Molina, Salva Doménech, Jorge Tejedo i a tota la Junta Local Fallera, per fer que mai perdérem la il·lusió per les Falles i per posar passió en cada acte. En segon lloc, a Julia, la Reina Fallera Infantil, i a les dos corts, per no deixar-me a soles en cap moment. I, per últim, vull donar les gràcies a les persones més especials de la

meua vida, sense ells tot açò no tindria cap sentit, a la meua família, que estan al meu costat en cada pas que done. A mon pare i al meu germà, a les meues ties Gloria i Cèlia, a la meua cosina Laura i als meus iaïos. Però el agraïment més gran va per al cel, per a ma mare, perquè sé que des d'allà dalt m'acompanya en tot moment i em dona totes les forces per a continuar.

Hem d'acomiar-nos perquè poc queda per dir, però abans una pregunta que és quasi un clàssic en les entrevistes a les Reines Falleres i que no volem deixar passar l'oportunitat de fer-li a la màxima representant de la festa fallera: Com creus que el món

faller i la població en general recordarà el teu regnat?

-M'agradaria que em recordaren com Elena, una reina senzilla i humil que ha volgut estar sempre a prop dels seus fallers. No sé si serà així com em recordaran però sí que és així com m'agradaria que em recordaren. Estic molt orgullosa d'haver representat Borriana en aquests dos anys, m'he sentit molt recolzada per tota la gent del meu poble i jo he continuat en el càrrec per tots ells. Espere haver estat a l'altura de les expectatives que tenia Borriana de mi.

No hi ha dubte que eixes expectatives s'han superat de llarg. Moltes gràcies, Majestat! ♦

Julia López: «Vull que es recorden les falles de 2021 com les més especials de la història»

Han passat dos anys i Julia, la Reina Fallera Infantil de Borriana ja no és aquella xiqueta que li escrivia cartes a son pare perquè la deixara presentar-se al càrrec de màxima representant infantil de les falles de Borriana. El seu somni es va fer realitat i ara, malgrat tot, està a punt de culminar aquella aventura iniciada al juliol de 2019, tal com mereix que siga: amb una setmana fallera com li correspon a tota reina. Hui Julia, ha guanyat en maduresa i les circumstàncies viscudes li han fet vore les coses des d'una perspectiva més serena i, sobretot, més comprensiva, per això es troba molt il·lusionada en aquestes falles d'octubre «hem de tancar el capítol de les falles 2020 i mirar cap al futur, les pròximes edicions i totes les que vindran darrere, i l'única manera és celebrant les falles 2021 siga quan siga» afirma la reina, que al cap d'un moment afig «però, per a fer tot això, ens hem de comportar com toca, ens ha costat molt arribar fins ací i hem de continuar fent les coses bé, de manera que caldrà fer cas al coordinador covid i a totes les mesures i restriccions». Es nota que té la lliçó ben sabuda i és que justament els més menuts han sigut des del primer moment un exemple a l'hora de complir totes les mesures establides per a controlar la pandèmia.

Julia és conscient que aquestes seran unes falles diferents, però alhora molt especials per a ella, per això considera que és molt important que els fallers i les falleres participen en els actes programats, ja que la festa ha de continuar i el seu desig és que tots i totes estiguen al seu costat en aquests dies tan assenyalats. La reina no dubta ni un moment a afirmar que «Tenim la sort de tindre la millor festa del món, i hem de treballar perquè Borriana continue sent fallera». Per poder fer realitat aquest desig la Reina Fallera Infantil llança un missatge a tots els

borrianencs animant-los a participar de les falles i a apropar-se a les comissions. Ella té clar que «Segur que vos agrada!!! Les falles duren tot l'any, tens tot tipus d'actes, per a totes les edats, iestic segura que si vos apunteu a una falla vos quedareu per sempre.»

Dos anys en el càrrec donen per a molt i, tot i que no han sigut complets en activitats com els que coneixíem fins

abans del temps de pandèmia, Julia ha tingut l'oportunitat de viure molts moments significatius en el món de la festa. Quan li preguntem quins records se li han quedat més gravats durant tot aquest temps, la reina respon ràpidament: «La meua exaltació, va ser genial, ho havia somiat tantes voltes que per fi es feia realitat, també, com a divertit, la setmana de les festes pa-

tronals en honor a la Mare de Déu de la Misericòrdia, no coneixia el món del bou i la veritat que m'ha agradat molt. Després, també tinc un record molt especial de l'ofrena de València, ja que va ser molt emotiva, l'havia vista tantes voltes per la tele que poder estar jo en la plaça i vore de prop la Mare de Déu va ser molt especial, i li vaig demanar que nosaltres també poguérem celebrar les falles com ho estaven fent allí. N'ha sigut moltes, les coses que he descobert en aquests anys de regnat!»

Ara és moment de mirar al futur. D'ací poquet tindran lloc les falles més esperades després de vore com en dos mesos de març consecutius la ciutat despertava sense monuments a les places i carrers. L'ambient festiu, a poc a poc, va apoderant-se de la gent i Julia ho percep cada dia, per això afirma que espera amb molta il·lusió que arribe el dia de la plantà i també l'ofrena de flors, perquè té moltes ganes de vore Borriana plena de falles i, com no pot ser d'una altra manera, desitja poder fer l'ofrena i portar-li el seu ram a la patrona, no debades considera que eixe és l'acte més emotiu que pot viure una fallera. La reina es considera molt afortunada per haver pogut gaudir dos anys de la seua Cort d'Honor i Dames de la ciutat. Tot aquest temps els ha servit per reforçar els vincles entre elles, per això comenta d'elles que són les millors i s'han convertit en les seues amigues, ja que sempre han estat al meu costat. Ara només espera po-

der passar-s'ho molt bé amb elles en aquesta setmana fallera d'octubre.

Estem a punt d'acabar i li preguntem a Julia López si vol fer algun tipus d'agraïment i la resposta és instantània: «Sí,

als meus pares i família per acompanyar-me sempre, als membres de la Junta Local Fallera per l'esforç que estan fent per celebrar unes falles 2021 i que siguen segures i a tots els fallers i falleres de Borriana per totes les atencions que tenen amb mi.»

Per finalitzar i com hem fet també amb Elena, la Reina Fallera, li formulem a Julia la pregunta que considerem que és quasi un clàssic en les entrevistes a les Reines Falleres i que tampoc volem deixar passar l'oportunitat de fer a la màxima representant de la festa fallera infantil: –Com creus que el món faller i la població en general recordarà el teu regnat? La Reina és ràpida, clara i concisa:

–Com una xiqueta espontània i divertida que li encantava ser fallera.

Doncs, estem ben segurs que així serà. Moltes gràcies, Majestat!♦

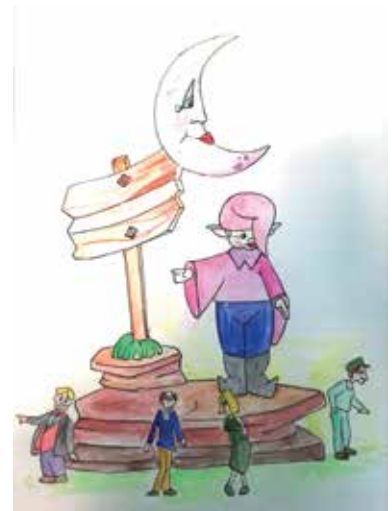
Esbossos Falles 2021

Falla Barri d'Onda

Falla Barri l'Escorredor

Falla la Bosca

Falla la Mercé

Falla la Mota

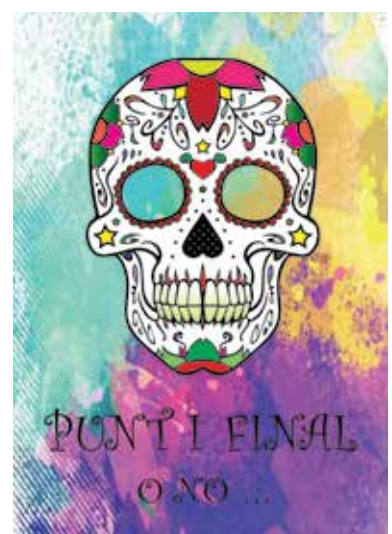
Falla la Ravalera

Falla Barri la Vila

Falla Barri Quarts de Calatrava

Falla Barri Sant Blai

Falla Barri València

Falla Plaça Chicharro

Falla Don Bosco

Falla Societat Cardenal Tarancón

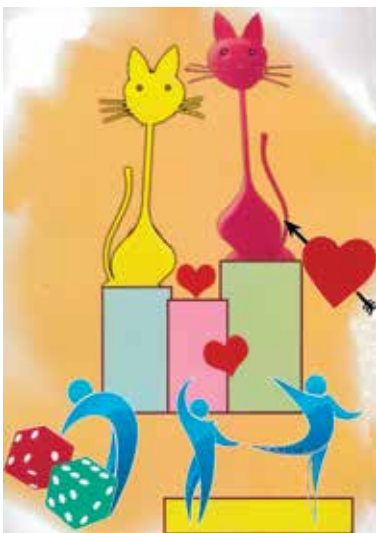
Falla Rei Jaume I

Falla Societat de Caçadors

Falla Societat Centre Espanya

Falla Societat Sant Josep

Falla Societat Club 53

Falla Societat Club Ortega

Esbossos Falles Infantils 2021

Falla Barri d'Onda

Falla la Bosca

Falla la Mercé

Falla la Mota

Falla la Ravalera

Falla Barri la Vila

Falla Barri l'Escorredor

Falla Barri Quarts de Calatrava

Falla Barri Sant Blai

Falla Barri València

Falla Don Bosco

Falla Plaça Chicharro

Falla Rei Jaume I

Falla Societat Cardenal Tarancón

Falla Societat Centre Espanya

Falla Societat Club Ortega

Falla Societat Club 53

Falla Societat Sant Josep

Falla Societat de Caçadors

Borriana distingeix amb el títol de Fill Predilecte l'artista faller José Pascual Ibáñez 'Pepet'

L'artista faller borrianenc Pepet és un referent indiscutible en el món de les falles pel seu enginy, ironia i atreviment

El dissabte 25 de setembre, com a preludi de la celebració extraordinària de les falles 2020-2021, ha sigut la data triada per l'Ajuntament de Borriana per a realitzar l'acte protocolari de nomenament de José Pascual Ibáñez, Pepet, com a Fill Predilecte de la ciutat després de més d'un any i mig, en el qual la pandèmia ocasionada per la covid-19 va provocar la suspensió i la paralització dels actes.

Cal recordar que a principis de l'any passat, 2020, el govern municipal va proposar a tots els membres de la corporació el nomenament com a Fill Predilecte de la Ciutat de l'artista faller borrianenc José Pascual Ibáñez, Pepet, referent indiscutible en el món de les falles pel seu enginy, ironia i atreviment, amb el disseny i la construcció de falles amb molt de risc però sempre amb un equilibri encertat. La sol·licitud va ser signada per la totalitat de regidors i regidores de tots els grups polítics que formen la corporació municipal.

L'alcaldesa ha destacat les extraordinàries qualitats artístiques i la seua indiscutible consideració pública dins i fora de la ciutat, "Pepet és un referent universal en el món de les falles, reconegut i admirat pels seus companys del Gremi d'Artistes Fallers, tant de València com de Borriana, per les comissions falleres i per totes les persones relacionades amb les falles des de qualsevol vessant", ha afirmat.

També ha manifestat que el reconeixement a Pepet serà, alhora, "un reconeixement a l'escola borrianenca d'artesans i artistes fallers i a tot el que suposa la seua aportació per a Borriana, tant des del punt de vista artístic com econòmic".

José Pascual Ibáñez al Museu Faller

Falla Barri d'Onda 1962

La trajectòria professional de José Pascual Ibáñez en el món de les falles s'inicia l'any 1961 amb la construcció de la seua primera falla per a la comissió del Barri d'Onda. Amb anterioritat,

Pepet ja havia realitzat en obradors com el de Francisco Michavila o Joaquim Bosch treballs relatius a la pintura i retolació de falles, però no és fins el 1961 que es llança en solitari amb un projecte complet de construcció d'una falla. Des d'aquell moment i motivat per la gran acceptació rebuda, afegit al segon premi obtingut amb un dels pressupostos més baixos, Pepet inicia una carrera artística que no pararà fins a la seua jubilació l'any 2004.

L'any 1962 i ja amb un pressupost més elevat, arribaria el primer dels cinc triomfs amb que compta l'artista a la nostra ciutat. Serà novament la comissió del Barri d'Onda la que confia en ell i Pepet no defrauda. La falla trenca amb l'estètica imperant fins al moment amb una estructura contrària a les normes de l'època i en la que destacava la seua originalitat i

la seua gràcia, amb una crítica directa a les construccions d'aquells anys, en què els promotors intentaven reduir la grandària dels habitatges, la crítica tenia un fort caràcter local perquè els edificis representats en el remat eren repliques d'edificis coneguts de la ciutat.

El primer premi aconseguit en el que va ser el seu segon any de carrera professional fa que un altra comissió de Borriana amb un pressupost per a competir s'interesse a contractar-lo. És així com José Pascual arriba el 1963 a la Falla Barri la Mercè, on du a terme dos magnífiques falles els anys 1963 i 1964. Són la falla de les serps amb una crítica a les grans cadenes d'alimentació que feien perillar les botigues tradicionals i la falla de la ceba grillada on els versos tractaven sobre la bogeria que s'havia imposat al món. Ambdós monuments varen obtindre el segon premi.

Barri La Mercè 1963

L'any 1965, Pepet canvia d'emplaçament i planta la falla del Garbó, Barri València, i va obtindre el primer premi. La composició del monument estava formada per un romà amb un barret cordovès que estava xuplant un ou i anava damunt d'una quadriga. De dalt del barret eixia una cigonya que portava penjat del bec un mocador on descansava un cotxe Seat 600, per a fer-se una idea del volum de la falla hem de dir que el cotxe era de grandària natural, ja que Pepet li va traure el motlle al sis-cents del seu cunyat. La falla era tota una classe magistral de risc i

composició, cada peça se suportava en l'altra en el mínim espai possible, va ser la falla més comentada de l'any i la indiscutible guanyadora.

Falla Barri València 1965

L'any 1966 és novament un any de triomfs per a Pepet que aconsegueix el seu tercer primer premi en les falles de Borriana amb la falla del Mercat-Escorxador, una efímera comissió que sols es va plantar aquell any. Un impressionant déu Mercuri coronava el monument que portava per lema: «practique l'elegància social del regal». Aquesta falla va ser la primera amb la qual el mestre Pepet es va haver d'enfrontar al fang per modelar la peça principal, tot un repte que va superar amb èxit.

Falla Mercat-Escorxador 1966

L'any 1967 Pepet es planteja traure's el carnet del gremi d'artistes fallers de València, el mercat de Borriana se li havia quedat xicotet i en els sis anys de carrera ja s'havia guanyat el prestigi necessari, amb tres primers i tres segons premis per a fer el bot al Cap i casal. El primer contacte el té amb Vicente Martínez, escultor de Lladró que modelava per a Salvador Debon i per a Vicente Tortosa Biosca, que aconsella Pepet que es presente a l'examen després de vore fotografies dels seus treballs a Borriana. L'examen constava de dos proves, una teòrica, en què es va haver d'enfrontar a un tribunal presidit pel gran Regino Mas, i que comptava també amb els millors professionals de València, com ara Raga Montesinos, Tortosa Biosca, Giménez Cotanda i Salvador Debon. Allí ha de fer proves de dibuix, modelatge i composició en una pissarra, on demostra els seus coneixements i on supera la prova, ara ja només li falta passar l'examen pràctic, que era la realització d'una falla aquell any, normalment la falla era de tercera, però el tribunal va dictaminar després de comprovar la destresa de Pepet, que la falla podia ser de qualsevol categoria. Després d'alguns intents en categories més altes, Tortosa Biosca el recomana per a la falla Conserva-Berenguer Mallol en 2a categoria, que només comptava amb cinquanta mil pessetes de pressupost, falla poc coneguda i situada en la zona marítima de València, cosa que no acovardeix Pepet que només vol debutar en la capital i donar-se a poc a poc a conèixer. Allí planta una falla típica seua, en què sota el lema de "La democràcia" un enorme voltor posat sobre la cartera de la nostra economia devora el contribuent que té forma de corder, la cartera s'aguanta de forma atrevida d'una ratera, on els ciutadans cauen presa del paperam, impostos i rebuts. Allí guanya el quart premi, fet inèdit en aquella comissió, i comença a despertar l'interès de falles de superior categoria.

L'any 1968 és molt important per a Pepet, ja que una falla cèntrica i de prestigi a València es fixa en ell, és la del carrer Castelló-Sogorb presidida per Enrique

continua en la pàgina següent

Lledó i, per una altra part, la falla de La Conserva vol continuar comptant amb els seus serveis, açò envalenteix Pepet que accepta els dos projectes. En La Conserva planta una falla amb el lema "La tabaquera", en què un gran burro proporciona al món amb els seus excrements la matèria primera per a la fabricació del tabac, la falla era un pas-seig pels diferents tipus de tabac, les peculiaritats i les conseqüències. Però on realment Pepet té la gran prova és en la falla del carrer Castelló, on inicialment li oferixen dos-centes vint-i-cinc mil pessetes, però amb aquella quantitat es queden en 1B, i tant la comissió com Pepet no es conformen amb eixa categoria i augmenten el pressupost en vint-i-cinc mil pessetes, pujant d'escaló, però quedant-se com la falla més barata de 1A. El lema de la falla era "Contamos contigo", el remat era un discòbol posat damunt d'un barret mexicà, en clara al·lusió a les olimpíades de Mèxic 68, i de cos de falla una clàssica ouera metàl·lica, on Pepet feia un nou senyal d'atreviment com a firma pròpia, perquè tota la falla se suportava dels ferrets de fil d'aram que formaven l'ouera. Les escenes parlaven de l'esport espanyol, en què els ascensors trencats ens obligaven a cremar calories o les carreres davant dels bous, aquesta va ser la primera falla en què Pepet va modelar totalment tots els ninots d'escena, amb l'ajuda de l'escultor Alberto Muñoz. La falla guanya el primer premi de 1A i el primer d'enginy i gràcia, això confirma Pepet com un dels artistes amb més expectatives d'aquell moment.

L'any següent, el 1969, Pepet sent els primers cants de sirena de la secció especial, però Enrique Lledó, president de la falla del carrer Castelló el convenç perquè continue un any més amb ells, allí Pepet compta amb un bon pressupost i una comissió que li dona suport i accepta continuar amb el mateix sistema que l'any anterior, amb dos-centes cinquanta mil pessetes finals de pressupost, fins i tot sabent que comissions com l'Avinguda de l'Oest que competeixen en la mateixa categoria ja compten amb més de quatre-centes mil pessetes. Pepet, amb

l'ajuda de Pepe Aymerich elabora una falla redona, amb un tema poc tractat, el dels "Trasplantaments", i amb una estructura poc convencional. Damunt d'una taula d'operacions quirúrgiques, un enorme Cupido ofereix als cirurgians un cor traspassat per una fletxa perquè el trasplanten al món i renasca l'amor, en les escenes es fan tot tipus de trasplantaments, de cervell i fins i tot de marit. Amb aquesta falla torna a guanyar en la secció 1A i es llança ja camí de la secció especial, secció on batria rècords de permanència.

Des de l'any 1970 fins a l'any 2004, Pepet planta 28 falles en la secció especial de les falles de València i dos a la plaça de l'Ajuntament, i va aconseguir un rècord de permanència en la màxima categoria de les falles que, avui en dia, encara no ha superat ningú. La seua irrupció en la secció especial i els guardons aconseguits en els anys precedents esperonen un bon grapat de joves borrianencs que intenten emular Pepet i adquireixen els coneixements necessaris per convertir-se en artistes fallers. D'aquesta manera, podem considerar José Pascual Ibáñez com el precursor de l'escola borrianenca d'artistes, ja que molts d'ells ixen del seu taller. Precisament, aquest fet és un dels motius pels quals l'Ajuntament de Borriana ha decidit distingir Pepet amb el títol de Fill Predilecte de la Ciutat.

Falla Societat Club Ortega 1984

Falla Societat de Caçadors 1992

La trajectòria de Pepet en la secció especial de les falles de València es vorà recompensada amb un bon nombre de guardons. Entre els quals destaquen els dos primers premis aconseguits els anys 1976 i 1979 amb la comissió de la falla Convent de Jerusalem-Matemàtic Marzal, a més de quatre segons i cinc tercers. Menció a banda són les falles realitzades els anys 1995 i 1996 per a la Plaça de l'Ajuntament, en què Pepet va saber demostrar a tot el món perquè era un dels millors artistes fallers de la història. Amb «Homenatge a Sorolla» i «De València i dolces», l'artista va fer palesa tota la seua mestria amb dos cadafals que suposaven la culminació de tota la seua carrera. Monumentalitat, atreviment, exquisida composició i enginy i gràcia a dolls, per a dos falles que romanen en la memòria de tots com dos dels millors monuments plantats en la principal plaça de València.

Pel que fa a Borriana, després de la seua consolidació com a artista a València, Pepet segueix fent incursions puntuals a la ciutat. La primera de les quals és l'any 1972 amb la comissió de la falla Sport Ciclista on aconseguix el segon premi amb una versió del remat confeccionat l'any anterior per a la plaça del Pilar de València. Caldrà esperar fins a l'any 1984 per a tornar a trobar una falla de Pepet a casa nostra. Serà per a la comissió del Club Ortega que aquell any inicia la seua trajectòria contínua després de la incursió en el món faller l'any 1965. el seu amic i col·laborador Pepe Aymerich el convenç i construeix una falla de volum reduït però d'una soltesa increïble, on recorda un fet succeït a Borriana anys arrere,

quan un bou per la vila va arrancar el quiosc de premsa situat enmig de la plaça. L'any 1990, la jove comissió de Don Bosco es fa amb els serveis de Pepet gràcies a la insistència del capellà del col·legi salesià que va a buscar-lo reiteradament. El monument aconseguix el segon premi.

L'any 1992, la falla de la Societat de Caçadors celebra el 50 aniversari i Pepet atenent a la petició realitzada pels fallers deu anys abans, accedeix a plantar-los la falla. Una vegada més l'artista fa palesa la seua mestria. Sobre una base que representa l'escut de la ciutat ix el cap d'una fallera i de la fallera un gos en equilibri impossible que persegueix un conill en al·lusió a la tradició de la caça. La falla aconseguix el primer premi d'aquell any, el quart en el compte personal de Pepet a Borriana.

Els anys 1998 i 1999 l'artista és contractat per la comissió de la Societat Club 53. El 1998 la seua proposta rep un cinquè premi, però l'any següent és quan torna a aconseguir el primer premi. Serà el seu cinquè i últim primer premi a Borriana. La falla, d'un volum considerable, estava rematada pel grup que havia plantat a la plaça de l'Ajuntament de València l'any 1996, tot i que aquesta vegada en lloc d'anar dalt d'un cavall ho feia sobre un enorme coet. Tot aquest remat, evidentment, fora del centre de gravetat de la falla, marca indiscutible de la casa.

Els anys 2000 i 2001, Pepet planta en la demarcació de la falla Societat Club Ortega obtenint un setè i vuitè premi, respectivament. El punt i final de la trajectòria artística del mestre José Pascual Ibáñez, Pepet, a Borriana té lloc l'any 2003 i una vegada més ho fa d'una manera excepcional. En primer lloc, perquè planta tres falles a la nostra ciutat, cosa que no havia fet mai: amb el Club Ortega, comissió borrianenca amb la qual Pepet ha plantat més falles, obté un cinquè premi; amb la comissió de la Falla del Barri de la Mercè, que eixe any celebrava el 75 aniversari, l'artista planta una espectacular falla, reproducció de la plantada en la plaça del mateix nom a València el 1994, una vaca de dimensions co-

Falla Societat Club 53 1999

lossals coronada amb motiu de l'efemèride i sobre la qual revolotegen un grapat de borinots, un gran treball que a criteri del jurat va merèixer el segon premi; i, com a colofó, a la seua carrera, el mestre Pepet planta la que és fins ara l'única falla de l'Ajuntament a la nostra ciutat, que d'aquesta manera va voler celebrar també les noces de diamant de les falles a Borriana. 43 anys després d'aquella primera falla al Barri

d'Onda, Pepet es retira de les falles de la seua ciutat amb el mateix guardó aconseguit aquell any, però amb un palmarès totalment atapeït d'èxits i, el que és més important, després d'haver obert el camí a tota una generació d'artistes fallers i haver-se convertit en la referència i mite de les falles de Borriana.◆

Vicent Blasco

FALLES

- 1-La Vila
- 2-Centre Espanya
- 3-Caçadors
- 4-Club Ortega
- 5-Chicharro
- 6-La Mota
- 7-Club 53
- 8-Camí d'Onda
- 9-Don Bosco
- 10-Escorredor
- 11-Raval
- 12-Garbó
- 13-Bosca
- 14-Sant Blai
- 15-Mercé
- 16-Quarts de Calatrava
- 17-Sant Josep
- 18-Jaume I
- 19-Cardenal Tarancón

Itinerari ofrena de flors

Falles
 de Sant Josep
 Borriana
 2020
 2021

Quino Puig i Safont: Crític, guionista, faller i enamorat de Borriana

Quino Puig i Safont va nàixer a Borriana el 12 de Juliol de 1959 al barri de la Mercè, ben prop del Mercat de Borriana on els seus pares regentaven una parada de fruites i verdures. La falla sempre va estar present en la seua vida i els seus records d'infància es remunten a l'única falla del mercat, plantada pel mestre Pepet en 1966 i guanyadora del primer premi, o a les falles del seu barri com la del 1967 que recordava com varen anunciar per la megafonia instal·lada que havia aconseguit també el màxim guardó.

Els seus inicis com a faller es remunten a l'any 1977 en la falla Centre Espanya i, posteriorment, en 1989 quan s'integra en la comissió de la Plaça Chicharro de Borriana on signa com «La comissió» la seua primera crítica conjuntament amb un grup de fallers l'any 1992.

El que va nàixer com una humorada va ser l'espurna que va encendre una flama que sols el decés ha pogut apagar, malauradament. L'any 1993, a més de Borriana, s'estrena ja en les falles de València amb els artistes Luís Herrero i José Luís Ferrer «Regino» i ho fa juntament amb el seu amic Pepe Esteban Bernat. En molts pocs anys, ja en solitari, comença a recollir el testimoni d'un altre crític com Vicent Cardet amb la majoria d'artistes fallers de Borriana, i arriba al punt que, llevat d'un parell o tres, col·labora amb la pràctica totalitat d'artesans de la ciutat. Amb el temps, les col·laboracions es van fer extensives a artistes de moltes altres poblacions falleres, alguns pel fet de pertànyer el Gremi de Borriana, i altres perquè directament el buscaven atrets per la seua formalitat i professionalitat.

Quino Puig reconeixia que sempre va treballar molt a gust amb tots els ar-

tistes i considerava la seua tasca com una part més del procés de la falla, per tant, assumia la pertinença a un equip, que és com li agradava anomenar a tots els que participen en l'elaboració de la falla. La seua crítica sempre va ser mordaç, molt treballada, sobretot en l'aspecte de la rima, era incisiu però alhora molt respectuós amb els personatges que eren objectiu dels seus dards en forma de vers, «*en la falla pots clavar-te amb tots, sobretot amb les persones públiques, com els polítics, però la crítica ha de ser sempre referent a l'activitat pública d'aquestes persones, mai es pot entrar en aspectes personals, aquesta és una línia que no es pot crear*» afirmava. Els assumptes de crítica local eren la seua especialitat i en ell es dona el cas d'haver guanyat premis de crítica local, a més de Borriana, en poblacions com Alzira o Dénia, tot i que, lògicament, ell no era d'aquestes

poblacions. Això és una mostra més que evident del grau d'implicació que posava en cadascun dels projectes que realitzava. Sense cap dubte, Quino Puig va ser un home de xifres dins del món de la crítica, de xifres pràcticament imbatibles, clar. A falta de sumar les crítiques de les falles de 2020, portava la increïble quantitat de 551 falles realitzades, de les quals 325 ho varen ser per a la ciutat de València i la resta per les 28 ciutats falleres i foguereres en què han plantat els artistes amb els quals va col·laborar. Des de Benicarló fins a Alacant, passant per Borriana, la Vall d'Uixó, Sagunt, Torrent, Alzira, Carcaixent, Cullera, Dénia, entre d'altres. En el seu haver consten 33 falles de la secció especial de València, 18 grans i 15 infantils, la primera de les quals la va fer en 1995 amb Luís Herero per a la Plaça de la Mercè i l'última el 2013, amb Julio Monterrubio per a Nou Campanar. Alguns anys, com el 2007 va realitzar fins a tres falles de categoria especial i com a xifra destacada cal dir que en 2004 va signar, ni més ni menys, que 50 crítiques per a 14 artistes diferents, superant la marca de 42 que tenia un altre borrianenc, Vicente R. Cardet. En els vora 35 anys que va exercir de crític de falles va col·laborar amb 63 artistes diferents.

La seua labor com a crític i guionista faller va estar àmpliament reconeguda a la ciutat de València amb diversos guardons i reconeixements. A Borriana estava en possessió del distintiu d'or del Gremi Provincial d'Artistes i Artesans Fallers, entitat amb què va estar fortament vinculat i en què durant molts anys va ser responsable de comunicació i premsa. Justament el 10 de març de 2020 va rebre al Teatre Payà l'homenatge faller amb el qual les comissions de Borriana premien la trajectòria dels seus fallers més destacats. Un acte emotiu on va recollir tot l'afecte i admiració i que quedarà per a la història com el digne colofó a la seua carrera com a treballador abnegat per les falles.

Com a passió de la festa, va ser també un gran investigador de les falles i periòdicament publicava els seus treballs en la revista Cendra, de la qual era membre fundador. També en altres revistes, com el popular *Turista Fallero* la desapareguda *Falla Crítica* o *Actualidad Fallera* varen comptar amb articles i col·laboracions de Quino Puig. Amb la vista posada en el Museu Faller de Borriana, portava anys recopilant i digitalitzant fotografies i documents relatius a la festa que compartia en la pàgina «Història grà-

fica de les Falles de Borriana» en la xarxa social Facebook, de la qual era l'administrador i que han servit per guarnir bona part del suport digital amb que compta el museu. Un museu que estimava i on sempre estava disposat a impartir xerrades, fer visites guiades, recopilar dades i documents, obrir periòdicament als visitants i, en definitiva, donar-li el calor i la vida necessària per ser l'atractiu cultural en el qual s'ha convertit en els dos anys escassos que roman obert.

Atret també per la història de la seua ciutat, feia uns mesos que havia finalitzat la digitalització de més de 50.000 fotografies de l'arxiu del fotògraf borrianenc Vicente Melchor i es disposava a mamprendre nous projectes d'altres fotògrafs locals. Entre les seues intencions estava continuar amb la tasca del Museu Faller de Borriana, seguir pintant els seus coloristes quadres i baixar el ritme de col·laboracions amb els artistes i comissions, ja que estava un poc cansat. Malauradament, la mort el va sorprendre el passat 16 de gener mentre dormia, el seu cor es va parar per sempre, però per sempre perdurarà també el seu treball i el seu record entre tots els qui l'estimàvem. ♦

Una exposició de Llibrets de falla de Borriana va plasmar la seua història i evolució dels inicis a l'actualitat

El mateix dia de l'obertura es varen lliurar els premis als Llibrets de falla de 2020

Una exposició amb més de 80 llibrets de falla de Borriana va mostrar la seua història i l'evolució des dels inicis fins a l'actualitat en la sala d'exposicions del CMC la Mercè. La mostra, organitzada per l'Ajuntament i la Junta Local Fallera, va obrir les portes el 18 de març i va poder ser visitada per la ciutadania fins a principis d'abril, amb totes les mesures i el protocol sanitari de prevenció de cada moment per a garantir-ne la seguretat.

L'exposició de llibrets de falla de Borriana va fer un repàs a la seua història alhora que analitzava l'evolució amb abundant material expositiu, gran part del qual va ser cedit pel Museu Faller de Borriana, juntament amb les col·leccions particulars de diverses persones. Una evolució a través de llibres

que anava des dels anys 30, amb publicacions que contenien en exclusiva l'explicació i descripció de la falla, fins a l'actualitat, amb llibrets en què a més es detecta un acurat disseny amb moltes fotografies i treballs monogràfics de caràcter festiu o de cultura i tradicions locals.

Entre els diferents llibrets exposats, es va poder admirar el primer llibret editat a Borriana per la Falla de la Mercè en 1928, els llibrets escrits pels lletraferits locals d'abans de la Guerra Civil, com ara Joan Baptista Tejedó Beltran 'El Bessó' o Pere Echevarria. També va comptar amb el primer llibret escrit per l'històric crític local Pepe Aymerich, o els llibrets de Bernat Artola per a la Ravalera, que són els primers que apareixen correctament escrits en valencià.

En la mostra es podien distingir quatre seccions temàtiques: el paper de la crítica, les fotos de les falleres i la comissió, les aportacions literàries i treballs monogràfics, i la publicitat. A més, també comptava amb una projecció al voltant de 5 minuts que feia un recorregut per la història dels llibrets de falla a Borriana a

més d'una pantalla tàctil a través de la qual es podien consultar aproximadament un centenar de llibrets en format digital.

La publicitat ocupava també un lloc destacat que permetia comprovar com s'ha fet d'indispensable en els llibrets, ja que és la font principal d'ingressos econòmics i, a més, també aporta informació rellevant sobre el teixit empresarial borrianenc, els canvis haguts al llarg del temps en la nomenclatura dels carrers de la ciutat o com ha anat evolucionant la tecnologia amb la quantitat de telèfons, o la concepció

fallera en què l'humor i la sàtira tenen un lloc molt destacat.

En acabar la inauguració de l'exposició de llibrets l'alcalde de Borriana, Maria Josep Safont, la regidora de Falles, Sara Molina, el regidor de Cultura, Vicent Granel, i les reines falleres, Elena Pastor i Julia López, van donar els premis als millors llibrets de 2020, amb el primer premi per a la comissió de la Ravalera, segon per a la Mercè, tercer per al Barri València, quart per al Barri d'Onda, cinqué per a Don Bosco, sisé per a la Vila i seté per a Chicharro. ♦

Un dia de Sant Josep atípic però mantenint l'essència

La Missa Fallera, una reduïda i controlada ofrena floral i espectacles de pirotècnia van ser els protagonistes a Borriana de la jornada festiva de Sant Josep, en què varen culminar les activitats preparades per l'Ajuntament i la Junta Local Fallera per a "mantindre encesa la flama d'una commemoració històrica i patrimonial", segons va assenyalar la regidora de Falles i presidenta de la Junta Local Fallera, Sara Molina. La missa fallera prevista amb la presència dels màxims representants de totes les comissions, de les Reines Falleres de Borriana, Elena Pastor i Julia López, de les respectives Corts d'Honor i de les autoritats municipals va precedir una reduïda i controlada ofrena de flors davall el tapís instal·lat en la façana de la basílica d'El Salvador en honor a la Mare de Déu de la Misericòrdia, amb les mesures sanitàries que corresponien, per a seguidament gaudir d'una xicoteta disparà.

Moltes persones del municipi es van acostar a conèixer el tapís amb la magnífica recreació dissenyada per l'artista Juan Dualde, confeccionada seguint la tècnica habitual amb paper de seda, i també en varen moltes, les persones que van fer durant quatre dies la seua particular ofrena de flors en el tapís. El mateix dia 19, a les 14 hores, es va llançar una mascletà aèria amb tres ubicacions simultànies, per a poder seguir-les des de casa, i a les 22h un total de 19 castells de focs artificials van il·luminar el cel borriànc des de cadascun dels emplaçaments on s'hauria plantat cada falla en un exercici faller normal.

OFRENA SIMBÒLICA AMB UN TAPÍS MOLT ESPECIAL

Juan Dualde, que amb aquest tapís ja n'ha dissenyat un total de 31, va mostrar la seua satisfacció per la confecció del mural en un any tan 'especial'. Així mateix, va indicar que el 2019 va ser el

XX Aniversari de la Coronació Pontíficia de la imatge de la Mare de Déu de la Misericòrdia i, amb la suspensió de les Falles de 2020, enguany "amb aquesta composició hem volgut recordar l'aniversari i el Guió que es va estrenar en aquell mateix acte".

El tapís és una tradició que es remunta a l'any 1960, a proposta del president de Junta Local Fallera en aquells anys, Ramon Boix, que en va impulsar la confecció d'un per a donar més grandiositat a l'acte de l'ofrena de flors, que des de feia anys es realitzava a l'interior de l'església dels Carmelites. L'encàrrec va recaure en Joaquín Ortells que va confeccionar amb paper de seda un primer tapís d'ofrena que seria instal·lat en la façana lateral dels frares Carmelites per a les Falles de 1960.

Aquell primer tapís mostrava ja unes dimensions i una línia temàtica que marcaria tots els posteriors: la figura central amb la imatge de la Mare de Déu de la Misericòrdia, patrona de la ciutat i receptora a partir d'aquell moment de les ofrenes florals de totes les falleres. L'any següent, i davant l'èxit de la iniciativa, el tapís es va instal·lar en la façana principal d'El Salvador, lloc en què ha quedat emplaçat fins a l'actualitat. ♦

continua en la pàgina següent

L'homenatge poètic a la Reina Fallera Infantil primer acte oficial després de la suspensió de les falles

Amb l'homenatge poètic a la Reina Fallera Infantil, Julia López Soler, es va reiniciar l'activitat fallera oficial un any després. Va ser el dissabte 13 de març quan el col·lectiu faller es va aplegar de nou al Teatre Payà per a retre acatament a la màxima representant de les falles infantils. Aquest acte és el que devia haver-se celebrat justament l'endemà de la suspensió de les falles per motiu de la pandèmia del coronavirus la nit del 10 de març del 2020, quan se celebrava l'homenatge a la Reina Fallera, Elena Pastor. L'acte es va convertir en un moment ple d'emocions, sorpreses i belles paraules, en què, en forma de versos i poemes, Julia va rebre l'afecte de la comunitat fallera i de les comissions que, una a una i amb totes les mesures sanitàries, van desfilar per l'escenari del teatre Payà per a lloar les seues qualitats i les bondats del seu

regnat. A causa de les circumstàncies derivades de la pandèmia, l'homenatge es va realitzar a porta tancada i sense presència de públic, però televisat, perquè tota la població pogués gaudir-ne. ♦

Les Creus de Maig compliren amb la tradició d'anunciar la festa fallera

Es tracta d'un símbol de la reactivació del cicle anual faller, ja que es tractava de plantar una creu en cada lloc en què a l'octubre es cremarà una falla

El divendres 28 de maig, Borriana, com a imatge del reinici de l'activitat fallera després d'un any de paràlisi, d'ajornaments i de restriccions, va plantar 19 creus de maig de manera simbòlica per tota la ciutat. Les comissions falleres del municipi, com és tradició, varen alçar els monuments florals en les ubicacions habituals, i van omplir de color i aromes els carrers del municipi fins al diumenge dia 30 de vesprada, quan varen ser retirats.

El mateix divendres en què es varen instal·lar les creus, les Reines Falleres, Elena Pastor i Julia López, i les seues respectives Corts d'Honor varen rea-

litzar en grups reduïts sengles visites simultànies als monuments, situats

en aquells llocs en què es plantaran les falles, excepcionalment, aquest mes d'octubre de 2021.

La Regidora de Falles i presidenta de la Junta Local Fallera, Sara Molina, va afirmar que "on es plantarà una falla es planta una creu", i va destacar també que "la instal·lació de les creus és un primer pas cap a les falles de 2021 i el reinici de l'activitat fallera, alhora que es mantenen les restriccions sanitàaries per a controlar la pandèmia".

Dins dels actes amb motiu de les Creus de Maig, el dissabte 29 de maig es va fer un lliurament de premis distintiu a totes aquelles falles que van participar en aquesta festivitat. Es tractava d'un acte a l'aire lliure, al pati dels Salesians, en el qual les falleres i cavallers acompanyants de Borriana varen tornar a trobar-se, amb la vestimenta regional, per primera vegada en aquest any.

La festivitat de les Creus de Maig és una festa qualificada d'Interés Turístic Provincial, en la qual els monuments florals, lligats al cicle faller, engalanan els carrers de la capital de la Plana Baixa cada any, a excepció del passat 2020, quan la situació sanitària ho va impedir. ♦

El paratge de la Torre de la Mar escenari per a l'acte d'imposició de bandes a les Reines Falleres

El diumenge 1 d'agost es van iniciar oficialment les falles de 2021

El primer gran acte de les festes en honor a Sant Josep d'enguany va tindre lloc el diumenge 1 d'agost a la Torre de la Mar, amb totes les mesures higienicosanitàries que demanava la situació actual de pandèmia. En l'acte, es varen imposar les bandes a les Reines Falleres, Elena Pastor Manzano i Julia López Soler, i a les seues Corts d'Honor que per la irrupció de la covid-19 han vist interromput i retardat el seu regnat fins a aquest 2021.

L'acte va començar amb un joc de llums sobre la Torre acompanyat de música i, seguidament, la Colla de Dolçainers i Tabaleters de Borriana va interpretar dos peces com a preludi de la imposició de les bandes.

La periodista Mar Aràmbul va ser l'encarregada de conduir l'acte juntament amb els joves fallers, Jordi Doménech, Julia Albert, Laia Orença i Adriana Ventura.

Les Reines Falleres de Borriana i les Corts varen poder desfilat pel recinte de la Torre de la Mar i pujar a l'escenari sense mascareta anticovid perquè eixe mateix matí s'havia realitzat a totes les falleres les proves d'antígens.

Una vegada imposades les bandes, les Reines Falleres varen rebre la salutació de la totalitat de les comissions falleres de la ciutat que no varen voler deixar passar l'oportunitat d'estar al costat de les màximes representants de la festa en un dia tant assenyalat.

L'acte, presidit per l'alcalde de Borriana, Maria Josep Safont, i amb l'assistència d'una àmplia representació municipal, també va comptar amb la presència de la Reina Infantil de les Festes de Castelló, Gal·la Calvo.

La Regidora de Falles i Presidenta de la Junta Local Fallera Sara Molina va manifestar que encara que les falles de 2021 no seran convencionals, com en anys anteriors a la pandèmia, "Borriana cremarà les falles i realitzarà tota l'activitat fallera que pugua seguint les condicions de la situació pandèmica en el moment de la seua celebració".

L'Ajuntament de Borriana té clar que "és necessari impulsar i reactivar les comissions falleres i l'economia de la localitat al voltant de la festa perquè si les deixem morir, deixarem morir la festa".

Per a la responsable municipal de Falles és "imprescindible acabar aquest atípic i singular cicle faller i mamprendre'n amb energies renovades un altre de nou". Borriana ha fixat en el calendari, de forma extraordinària, les falles 2020-2021 del 8 al 12 d'octubre, aprofitant el pont del l'Ecce Homo.◆

continua en la pàgina següent

Dia de la Misericòrdia

El dia 8 de setembre, festivitat de la patrona de Borriana, la Mare de Déu de la Misericòrdia, les Reines Falleres de Borriana i les seues respectives Corts d'Honor i Dames de la Ciutat van participar en la missa solemne que amb motiu de la festa es va

celebrar a la Basílica d'El Salvador. Aquest 2021 ha sigut el segon any que amb motiu de la pandèmia pel coronavirus no s'ha pogut celebrar la tradicional processó vespertina amb la imatge de la patrona pels carrers de la ciutat. Per aquest motiu la Corte de Damas de Nu-

estra Señora de la Misericordia va voler convidar les reines i Corts a la celebració solemne del matí. Com és habitual també, en finalitzar la missa es va disparar des de la plaça Major una xicoteta mascletà amb focs d'artifici per anunciar la festa a tota la població ♦

El renaixement de les falles al llarg de la història

Les falles s'enfronten ara, com a festa popular, a la necessitat de reviscolar després d'un temps d'oblit. Es tracta d'afrontar ara el seu renaixement, la seua renaixença. Després d'aquesta etapa d'inacció hauran tornat a nàixer una altra vegada, però també s'hauran repensat, refet, seran diferents i seran noves. Aquesta no és la primera vegada que s'han d'enfrontar a una situació similar, no és la primera vegada que per causes alienes a la festa han passat una etapa d'inactivitat que han hagut de superar per a tornar, per a renàixer.

1936: LA GUERRA CIVIL

Les falles naixen a Borriana l'any de 1928. Aquell any un grup de persones del barri de la Mercè fundaven la primera comissió fallera de Borriana i aconseguen plantar la primera falla, capitanejats per Carlos Romero Vèrnia i presidits per Manuel Martí Felis. L'any següent dos falles més, la Vila i el Barri del Garbó, seguirien a la pionera i durant els inicis de la dècada dels anys trenta altres comissions van continuar la iniciativa i van instaurar la festa de les falles d'una manera permanent a Borriana. Per desgràcia, totes aquelles il·lusions, totes aquelles iniciatives, es vorien violentament truncades tan sols vuit anys després, en arribar el colp d'estat de l'any 1936. La música i la pólvora de la festa callarien. Però van passar els anys, i el 1939 acabaria la maleïda guerra fratricida. L'any 1940 les

Esbós falla La Mercè any 1941

Falla La Vila 1941

falles de Borriana trobarien el seu primer moment de renaixement, per primera vegada havien de recuperar l'activitat, il·lusionar la gent del barri i formar una nova comissió després de, ni més ni menys, una etapa de quatre anys de silenci. Novament la Mercè en seria la protagonista, la falla que havia portat el naixement de la festa a Borriana posaria en marxa també el seu primer renaixement. Els fallers del barri es van constituir en comissió durant l'hivern de 1940 i el barri va respondre a les seues expectatives. Francisco Piquer Sales va ser elegit president i els fallers que anys enrere havien format la comissió de la falla des del seu començament el van acompanyar en la tasca de la recuperació de la festa. Només pel fet d'aconseguir plantar una falla, la festa estaria salvada i s'hauria posat una primera pedra per al renaixement. Per això, una vegada aconseguit el local es va contactar amb l'artista Emilio Portolés, que ja havia realitzat les falles de la Mercè els anys anteriors a la guerra. L'artista va dirigir els treballs de confecció del monument i els fallers la van acabar. El mes de gener de 1941 la comissió es constituïa oficialment i el dia 15 de febrer el president, Francisco Piquer, feia arribar a l'Ajuntament un escrit sol·licitant el permís per a poder plantar la falla al mes de març.

Seguint els mateixos passos que la Mercè, també la falla de la Vila va voler contribuir al renaixement faller en la Borria-

continua en la pàgina següent

na de 1941 i ja pel mes de març, el dia 5, adreçava la seua petició a l'Ajuntament per a plantar falla. La comissió de la Vila també es nodriria de fallers experimentats en l'anterior etapa d'activitat, que van ser presidits per Teodoro Monfort, que ja l'havia presidida en quatre ocasions als anys trenta. En poc de temps la Vila, com havia fet la Mercè, enllestia un senzill monument que significava una fita important per a la recuperació de la festa perduda.

El reinici de l'activitat fallera seria modest, però va ser el punt inicial d'una recuperació que va posar la primera pedra per a poder continuar endavant amb les falles a Borriana.

1946: LA GELADA

Anaven passant els anys i la festa fallera a Borriana, ja renascuda, havia anat consolidant-se. Cada volta més comissions se sumaven a l'activitat i cada volta més actes anaven omplint el calendari festiu. Però no hem de perdre de vista que aquells anys eren uns anys difícils de postguerra i d'economia autàrquica i deprimida. La taronja, el comerç de la qual havia protagonitzat el principal esperonament econòmic a la Borriana de finals del segle XIX i principis del XX, continuava com un comerç actiu però ja debilitat respecte als anys anteriors pels difícils inicis del nou govern dictatorial i la II Guerra Mundial. La crisi econòmica amenaçava les falles, però aquelles falles renascudes ja podien estar convençudes que si la guerra no havia pogut amb elles, res ja no ho faria. No obstant això, els moments de dificultat sempre apareixen, sempre tornen, i mai es pot dir que la festa estiga lliure d'amenaçes. Així, quan les comissions estaven lluitant contra la duresa de la postguerra i les dificultats econòmiques, quan lluitaven contra tot amb la força de la il·lusió i de la voluntat de ser fallers i falleres, s'esdevingué un nou desastre. El dia de Sant Antoni de 1946, quan les comissions que aquell any havien de plantar falla ja tenien enllestits els seus treballs, elegides a les Falleres Majors i les Corts, quan només calia esperar que arribara un nou mes de març per a poder plantar el monument, de sobte, començava a nevar sobre Borriana. La dèbil economia de la ciutat, centrada en el comerç de la taronja, es veia colpejada de manera estructural. A poc a poc el desànim es va apoderar dels fallers i molt prompte es va vore que aquell desastre natural havia d'impedir que aquell any les falles s'apoderaren dels carrers.

La gelada va acabar amb les falles de 1946, però no completament. La falla del Barri València no es va resignar a plantar monument i de la mà del faller Batiste Folch va idear la construcció d'un monument senzill, una barraca valenciana amb escenes pintades a l'estil dels cadafals tradicionals que suportaven els remats de les falles als anys trenta. La senzilla falla va ser construïda per l'artista Bautista Bodí Oliver.

Després de la decepció de 1946, l'esperit faller estava tocat. Però, abans, ja s'havien superat tantes adversitats que una inclemència del temps no podia destruir les falles, almenys més del que ja havia fet, deixant-les en blanc durant tot un any. Ben prompte començà a organitzar-se el nou exerci-

Falla Barri València 1946

Falla Barri La Mercè 1947

ci faller per al 1947. Les comissions, ja estructurades en la Junta Local Fallera, nascuda tres anys enrere, decidiren que els càrrecs quedarien igual que l'any anterior, seguiria la mateixa Junta Executiva amb els mateixos càrrecs i seguiria també la mateixa Fallera Major. En aquest cas, ja no seria un renaixement puntual i feble portat per una o dos comissions, l'existència de la Junta Local Fallera faria que les comissions preexistents tornaren totes de manera coordinada a l'activitat. Vuit comissions retornarien a l'activitat el 1947 per a plantar falla al mes de març i només dos falles no van aconseguir reorganitzar-se a temps: la Vila i la Falla del Pla.

ANYS SETANTA: ELS CONTINUS RENAIXEMENTS

La segona meitat dels anys cinquanta i tota la dècada dels seixanta va ser l'època de major creixement de la festa fallera a la ciutat. Borriana vivia una segona etapa de creixement econòmic i d'aquesta manera la festa fallera havia anat multiplicant el nombre de comissions i també el nombre d'actes. És clarament una etapa de gran creixement i de consolidació de moltes de les característiques de la festa que es poden observar avui en dia. Però les cycles passen i, certament, el final de la dècada dels seixanta i l'inici de la dels setanta marquen una evident desacceleració econòmica general. Borriana havia vist com l'economia de la taronja donava els seus darrers fruits i no era capaç d'iniciar una vertadera reconversió del seu model productiu que aconseguira una diversifica-

ció major. El món canviava i als anys setanta l'economia es voria frenada arreu del món fins a entrar, posteriorment, en una clara recessió general.

Aquests aspectes externs a la festa tindran, però, inevitablement, el seu reflex en la mateixa festa i durant la dècada dels setanta afectaran l'estabilitat de cadascuna de les comissions. Les quals, cada volta eren més discontinües en els anys que aconseguien plantar falla pel gran esforç econòmic i personal, que suposava alçar uns monuments i mantindre unes activitats de l'estil de l'elevat nivell dels anys anteriors. L'any 1969 el nombre de comissions en exercici ja havia abaixat fins a set, xifra molt inferior a les habituals en aquella dècada, més pròpia dels inicis dels anys cinquanta, cosa que evidenciava els problemes als quals calia enfrontar-se per a continuar amb la festa. Així, durant tota la dècada dels setanta el nombre de comissions sempre serà baix, mai va passar de la desena, amb l'obligació de renàixer constantment.

Ara, les falles a Borriana tornen a encarar-se a una situació general similar a la dels anys 1936 i 1946. Però totes compten amb l'exemple dels fallers d'aquells anys i amb l'experiència pròpia de la superació de les adversitats econòmiques, exercici rere exercici, per a aconseguir mantindre la falla i la festa. Amb eixes ferramentes, el món faller aconseguirà novament que les falles superen l'entrebanc i tornaran a envair els carrers, a omplir-los de color, de música i d'alegria. ♦

Josep Nos

Última falla plantada per la Societat Filharmònica l'any 1977

Falles

☩ Sant Josep

Borriana

2020

2021

